

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

IV. A quo proueniat motus resilientiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

qua producit, videlicet impulsus præcipuus, & cõditio-
nis augmentum non supplet decrementum præcipuæ virtutis.

6 Alij motum naturalem ideo esse velociorem in fine di-
cunt quia partes aëris, quæ succedunt corpori descen-
denti, motu, quo spatium relictum à corpore acquirunt,
illud à tergo impellunt, & impulsus aliquem in illo pro-
ducunt, qui augetur, dum plures partes motus præcesse-
runt, & cum illo motus velocitas. Eadem ratione de
proiectis dicitur velocius moveri in medio, quàm in prin-
cipio, quia plures gradus impulsus recipere à partibus aë-
ris succedentibus in spatio, quod mobile in singulis mo-
tus instantibus relinquit, in fine verò etsi novos gradus
impulsus recipiat mobile à partibus aëris, segnescent, &
deficiunt gradus impulsus à proiciencia recepti, & simi-
liter gradus producti in initio motus à partibus aëris, &
ex horum defectu motus languescit, donec penitus impulsus
deficiat.

7 Hæc ita Doctores component, in quibus nihil est non
difficile, neque alius occurrit modus, quo possit hæc diffi-
cultas solvi, tu ex his illum, qui minorem tibi difficulta-
tem ingerat, elige.

PUNCTUM IV.

A quo proveniat motus resiliencia.

1 Pater Rub. tract. de impulsu, q. 5. cum Toletio, Conim-
bricensibus, & aliis apud ipsum citatis, docet motum
resiliencia tantum provenire à proiciencia, & obfistens tan-
tum esse conditionem ad resiliencia. Aliquibus conclu-
sionibus meam aperiam sententiam.

2 PRIMA CONCLUSIO: Motus resiliencia direc-
tæ oppositus motui, quem intendebat proiciens tantum
provenit ab obfistente. Probo: impulsus proiciens
nullam habet virtutem ad movendum proiectum in par-
tem oppositam illi, in quam primo illud movere intendit:
ergo motus ille tantum provenit ab obfistente. Probo an-
tecedens: si impulsus proiciens virtutem haberet mo-
vendi corpus motu opposito, seu motu directo resiliencia
eadem vi resiliere proiectum, quando impeditur corpore
molli ne ulterius progrediatur, quia cum impulsus proiciens
non possit movere proiectum versus partem, in quam
illud primo dirigebat motus, illud moveret versus par-
tem oppositam, sed experientia constat corpus proie-
ctum non resiliere quando obfistens est molle: ergo dicen-
dum est motum directum resiliencia, non posse provenire
à proiciens impulsu, sed tantum ab obfistente, quod tunc
mouet proiectum motu directo resiliencia quando illi im-
pulsus imprimit ita intensum, ut possit non solum impe-
dire motum, quem intendebat proiciens impulsus, sed
etiam impulsus superare, & oppositum motum produ-
cere. Itaque movebatur proiectum à proiciencia impulsu ut
quatuor, obfistens directæ tantum alios quatuor gradus
impulsus debet imprimere proiecto, ut impediatur motum
proiciens, quos si tantum imprimit impulsus proiciens,
& obfistens mutuo impediatur & proiectum neutro
movebitur, sed propria gravitate in terram decidit.
Si verò obfistens sex gradus imprimat proiecto, qui im-
pulsu ut quatuor ferebatur, & impediatur impulsus pro-
iciens & motu resiliencia movebit proiectum ratione
duorum graduum, quibus impulsus obfistens superat pro-
iciens impulsus, tantusque erit motus resiliencia quan-
tus esset quilibet, & alius directus motus procedens à duo-
bus gradibus impulsus. Ex hac conclusio te deprehendes
cur proiectum non resiliat quando offendit corpus molle,
secus quando obfistens est durum, corpus enim molle tan-
tum imprimit impulsus sufficientem ad impediendum
impulsus proiciens, non verò ita illum exuperantem,
ut valeat in oppositam partem proiectum movere. Cor-
pora verò dura intensiorem imprimunt impulsus, & ita
obfistens durum impulsus imprimit non solum æqualem
impulsui proiecto, ex vi cuius illius impediatur motum, sed
etiam excedentem ratione cuius in oppositam partem mo-
ueat proiectum.

3 SECUNDA CONCLUSIO: Motus resiliencia obliquus,
seu indirectus non tantum provenit ab obfistente, quia si
tantum ab obfistente proveniret, quo corpus proiectum
maiorem impulsus imprimeret obfistenti, & maiorem im-
pulsus ab illo reciperet, velocius moveretur, & fortius

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

resisteret: sed constat proiectum velocius moveri, & fortius
resiliere, quo magis obliquè tangit obfistens, & consequen-
ter quo minorem impulsus ab illo recipit, quia quo ma-
gis obliquè illud tangit, minorem impulsus imprimit ob-
fistenti, & obfistens minus resistit, & minorem impulsus
proiecto imprimit: ergo motus obliquus resiliencia non
potest provenire tantum ab obfistente.

4 TERTIA CONCLUSIO: Motus obliquus resiliencia non
tantum provenit à proiciencia, sed etiam ab obfistente. Mo-
tum hunc provenire ab impulsu proiciens constat ex con-
clusionione præcedenti, in qua probavi non provenire adæ-
quatè ab obfistente. Alteram conclusionis partem videli-
cet provenire ab obfistente sic suadeo: Impulsus obfistens
valet motu directo resiliencia movere proiectum ut statui
conclusionione prima: ergo valebit idem movere motu indi-
recto, seu obliquo resiliencia. Vtriusque partis conclusionis
vna sit ratio. Quando obfistens obliquè tangitur à proiecto
proiciens & obfistens, etsi in diuersas partes intendant
movere proiectum, non tamen in oppositas, quia obfistens
obliquè tactum ex se non intendit mittere proiectum per
eamdem lineam, per quam ad illud pervenit, sicuti intendit
obfistens tantum directè, & ita licet non possint attempe-
rari impulsus proiciens, & obfistens directè tacti, quia
intendunt in partes directè oppositas, attemperari possunt
impulsus proiciens, & obfistens tacti obliquè, quia li-
cet intendant movere proiectum in partes distinctas, non
illud in directè oppositas trahere intendunt, & ideo pos-
sunt attemperari, & media quadam via illud ferre. Aptum
exemplum rem probat, & declarat. Pone corpus in medio
huius cubiculi, quod duo agentia finibus in duos cubiculi
angulos directè oppositos intendant movere, si utrumque
illud pari vi attrahere intendat, neutrum illud trahet, &
corpus immotum permanebit, quia neutrum agens alte-
rius impulsus vincere valeret. Quod si vnum agens for-
tius alio corpus attrahere intendat, tale agens contra al-
terius imperum corpus admovebit. Sic contingit in
motu directo resiliencia proiciens intendit movere pro-
iectum versus Orientem, obfistens illud intendit movere
per eandem lineam versus Occidentem: digladiantur
inter se impulsus proiciens, & obfistens, si proiciens
prævalere impulsus tradit obfistens, & proiectum absque
ulla resiliencia movetur, si vincit impulsus obfistens
proiectum resiliit versus Occidentem, si verò par sit ob-
fistens, & proiciens impulsus neuter positiuè vincit,
aut vincitur, sed uterque impeditur, & proiectum neu-
trius impulsu movetur, sed propria gravitate in terram
decidit. Demus tamen corpus existens in medio cubi-
culi moveri intendi à duobus agentibus in diuersos an-
gulos non oppositos, sed immediatos, seu eundem pa-
rietem terminantes, tunc etiam si pari vi ab his agentibus
trahi intenderetur, non idè immotum permane-
ret, sed impulsus utriusque agentis attemperarentur, &
uterque simul corpus illud moveret, neuter per lineam
illam per quam intendebat ex se corpus trahere, sed
uterque per mediam aliam inter illas, per quas duplex
impulsus distinctus corpus ferre intendebat. Sic con-
tingit in motu resiliencia indirecto, seu obliquo. Pro-
iciens intendebat movere proiectum versus Occiden-
tem, obfistens obliquè tactum versus Meridiem idem
proiectum movere intendebat, attemperantur utrius-
que impulsus, & moveretur proiectum per lineam quam-
dam mediam inter Occidentem, & Meridiem, quam neu-
ter impulsus ex se intendebat, & in quam qualibet ra-
tione alterius per accidens fertur, dum non potest alter
in alterum prævalere, & ita positiuè vincere, ut illo non
obstante per lineam, quam ex se intendebat valeat ferre
proiectum.

5 Idem contingit in motu proiectorum respectu graui-
tatis corporis proiecti: impulsus proiciens intendit mo-
vere lapidem versus Orientem, gravitas intendit eum
deorsum ferre, dum prævalere impulsus proiectum linea
recta fertur versus Orientem, postea verò cum impulsus
aliquantulum remittitur, ita ut neque ipse possit in gra-
uitatem prævalere, neque gravitas in ipsum, attempe-
rantur gravitas & impulsus, & per modum vnius princi-
pii corpus mouent non deorsum linea recta sicuti graui-
tas intendebat, neque versus Orientem linea recta sicuti
intendebat impulsus, sed partim deorsum, partim versus
Orientem, & arcum quemdam peragit motus, quo pro-
iectum partim appropinquat ad centrum sicuti intendit
gravitas,

grauitas. Tandem quando impulsus est nimis remissus, penitus vincit grauitas, & proiectum linea recta deorsum descendit.

6 Obiicies: sequi ex hac doctrina corpus proiectum oblique tangens obfistens mouendum esse per maius spatium, ac moueretur linea recta, si obfistens non offendisset, quia obfistens non offenso tantum moueretur impulsu proicientis, illo vero offenso mouetur eodem proicientis impulsu, & simul impulsu impresso ab obfistente. Respondeo negando sequelam, quia etsi verum sit maiori impulsu moueri proiecta motu resiliencie, quam mouerentur motu recto, quia tamen motu recto mouerentur motu quodam per se intento a principio, magis mouerentur minori impulsu, quam maiori alio in motu resiliencie, quia hic non per se intenditur a principio, sed tantum per accidens ex occursum duorum principiorum, quorum quodlibet diuersum proiecti motum intendebat, & ita utriusque concurrat ad hunc motum, etsi neutrum per se illum intendat, quapropter minor motus producit ab utroque principio operante preter propriam intentionem, quam ab altero tantum produceretur, si iuxta propriam intentionem motum alium produceret.

7 Obiicies secundò: Etiam si proiectum oblique tangat corpus molle, illius motus impeditur, & quiescit: ergo impulsu proicientis non potest attemperari adhuc cum impulsu obfistens oblique tacti. Respondeo proiectum nunquam quiescere cum tantum oblique tangit obfistens, frequenter tamen quiescere dum tangit corpus molle, quia raro illud tangit oblique tantum, sed etiam directe, partes enim mollis obfistens oblique tacta comprimuntur, & proiectum ingreditur spatium ab illis relictum. Vnde prouenit, ut non solum oblique tangatur ab obfistente, sed etiam directe per partes anteriores, quia partes compressæ relinquunt alias immediatas eminentiores, & directe respicientes terminum, a quo incipit motus, secundum quas ita tangitur proiectum ut impulsu recipiat intendentem illud mouere motu directe opposito motui intento a proiciente, & hac de causa sæpius quiescit, vel parum mouetur.

8 Inquiri solet an mobile quiescat aliquantulum puncto reflexionis. Duplicem quietem Aristotelici assignant: priuatiam, & negatiuam, quietem priuatiam vocant, qua interruptitur motus tempore diuisibili, in quo potest esse motus successiuus, negatiuam quietem appellant, qua interruptitur motus mensurâ indiuisibili, in qua nulla potest esse motus successio. Quadrupliciter potest contingere reflexio. Primò, si motus directus, & reflexus sit naturalis ut contingit in dilatatione & constrictione cordis. Secundò si uterque motus sit violentus ut contingit cum pila proicitur ex hoc pariete ad illum, & ad eundem reflectitur. Tertio, si motus directus sit naturalis, & reflexus violentus ut contingit cum pila motu directo deorsum fertur, & motu reflexo sursum mouetur. Quartò si motus directus sit violentus, & reflexus sit naturalis ut cum lapis sursum proicitur rursus descendit.

9 Multa in hac questione superflue, & obscure permisceri solent, me breuiter ab illa expediam. Sentio per se loquendo necessum non esse mobile in puncto reflexionis

aliqua quiete motum interrompere, ac proinde si corpus sphericum tangeret perfecte planum, illud tangeret in puncto, & in puncto reflexionis, nihil quiesceret mobile, neque quiete priuatia neque negatiua, quia in instanti, in quo mobile tangeret obfistens non posset dici quiescere, & si ab illo non separaretur in illo instanti, quia in illo moueretur per acquisitionem presentie in illo instanti primo habitæ, ex vi cuius tangebatur mobile, & in sequenti instanti seu parte temporis, immediata instanti, in quo fuit factus contactus amitteret presentiam, ubi autem non est diuisibilis duratio eiusdem presentie nulla quies intercedit.

Quando mobile in parte temporis punctum reflexionis acquisiuit, sentiunt multi Aristotelici in instanti immediato quieturum quiete negatiua, quia non potest incipere motus in instanti. Difficile concipiuntur partes diuisibiles temporis in instantibus distinctæ, nolo tamen me illarum difficultate implicare, sed assero illis admissis eodem modo philosophandum esse per se loquendo de instanti a parte post immediato parti temporis, in qua mobile punctum reflexionis acquisiuit, atque de instanti immediato a parte ante, & de reliquis instantibus interceptis partibus motus, neque specialem rationem inuenio, cur in illo instanti immediato a parte post parti temporis, in qua mobile punctum reflexionis attingit, non possit mobile cieri, & possit in aliis instantibus. Quod nonnulli dicunt non posse motum incipere in instanti temporis nullius est momenti, quia si mobile in hoc instanti moueretur, quando fuit motum in parte immediata temporis, cur si motum in parte immediata temporis quiesceret in hoc instanti, non posset hora transacta in quocumque instanti de nouo incipere moueri eodem motu, quo nunc mouetur. Deinde dici potest motum sursum, & deorsum continuari, quia non differunt per aliquid intrinsecum, & ita etiam si in illo instanti mobile moueatur, non incipiet moueri, sed tunc erit continuatum utriusque motus. Hæc omnia facillime componuntur in sententia, quæ successiua tantum ex indiuisibilibus componit.

Quando obfistens, & mobile tanguntur per plura puncta, vel per partes aliquas diuisibiles, non possunt se in instanti tangere, quia non potest in instanti recedere aer diuisibilis occupans spatium occupandum partibus se tangentibus, & ob eandem rationem non potest mobile tangens obfistens secundum partes diuisibiles in instanti ab omnibus separari, quia non potest in instanti accedere aer occupaturus illud spatium ne detur vacuum, hoc tamen non probat omnino quieturum mobile, nec adhuc secundum partes, quæ non separantur ab obfistenti, quia recte possunt partes moueri, & non separari ab obfistente, ita ut necessum sit aërem ingredi ne detur vacuum, quia si per aliquod corpus planum trahatur in instanti temporis tota mouetur manus, & tantum vnicum plani indiuisibile relinquit ab aëre tangendum in corpore plano, sic potest dici de proiecto tangente obfistens. An in motu constrictionis cordis danda sit quies aliqua, ut recreetur, quia nimis laboriosum illi esset irrequieto labore agitari, tractant Medici, & affirmatiue concludunt.